

DE „WEESKINDERZIEKTE" IN 1566.

Een dezer dagen kwam ons onder de oogen een kroniek uit de jaren 1542—1567 van den Amsterdamschen koopman LAURENS JACOBSZOOM REAEL, waarin gewag wordt gemaakt van een merkwaardige gebeurtenis, die in de eerste dagen der Hervorming in het Burger-Weeshuis te Amsterdam heeft plaats gegrepen.

Zooals bekend mag heeten, dateert de oprichting van dit Weeshuis uit het begin der 16e eeuw, toen het, zooals algemeen wordt verondersteld, door de koopmansdochter HAESJE CLAES, gedreven door „godtvruchtige meewaerigheyt" is gesticht.

Niet lang na de oprichting waren reeds eenige honderden poorterskinderen in deze stichting opgenomen. Het was voor de regenten schier onmogelijk bij den grooten toeloop der onverzorgde ouderlooze kinderen het gesticht te financieren, omdat het stichtingskapitaal op zulk een massale verpleging niet berekend was. VONDEL' versregels, die in die dagen boven de fraai gebeeldhouwde poort van het Burger-Weeshuis aan de zijde van de Kalverstraat werden aangebracht, duiden wel op de groote financieele zorgen van de toenmalige regenten:

„Wij groeien vast in tal van last, Ons Tweede Vaders klagen:
Ay, ga niet voort door deze poort, Of help een luttel dragen."

De groote zorgen van de regenten werden plotseling in niet geringe mate vermeerderd, toen in het begin van het jaar 1566 een groot aantal weeskinderen door een geheimzinnige ziekte werd aangetast. Onze kroniekschrijver zegt ervan, dat „70 knechjens en meyskens onder de arme weeskinderen van Amsterdam met den boosen geest beswaart wierden door welke men sach en hoorde veel wonderwerken".

Wat deze wonderlijke ziekte geweest is, waarvan niemand de aanleidende oorzaak heeft kunnen vaststellen, vertelt de historieschrijver P. C. HOOFT. Deze deelt mede, dat „de arme weezen mit zoo naar en bijster een quale bezogt zijn geweest, dat een mensch 't haar te berge staet van daeraen te denken, want een groot deel kinderen, bezeten met booze geesten, werd niet alleen in velerlei wijze geplaaght en gepijnight, zulks dat 't hun na hun bevrijding al hun leven aanhing, maar zij klauterden als katten bij de wanden op, gaven gezichten zoo helsch en averechts, dat de mannelijkste harten schenen te kwijnen, wisten zelfs uitheemsche talen te spreken".

Er is later een boek uitgegeven, dat de merkwaardige titel droeg *De verwarde Adelaar en d'ontstelde Leeuw*, waarin werd medegedeeld, dat de weeskinderen, „door een wonderlijke schikkinge Gods waren geraackt. Zij wierpen vingerhoeden, spelden en naalden ter keelen uyt. Zij klopten en raasden aan de deuren van zeke-re vrouwen, die men voor tooveressen uytkeet. Zij hadden een zoo vreeslijk en helsch gezichte, dat yder daaraf grouwde".

Ook de betrouwbare geschiedschrijver WAGENAAR maakt van deze raadselachtige ziekte, die alleen bij de kinderen van het Burger-Weeshuis voorkwam, melding, al tracht hij zooveel mogelijk het miraculeuse aan deze gebeurtenis te ontnemen.

Hij spreekt als velen uit dien tijd van vallende ziekte en hallucinatie, welke kwalen het zonderlinge gedrag zouden moeten verklaren.

Hoe het ook zij, het gerucht van deze raadselachtige verschijnselen verspreidde zich in die dagen door heel het vaderland en men sprak met groote verwondering van de „weeskinderziekte", die vermoedelijk moet worden beschouwd als een soort godsdienstwaanzin, waaraan de godsdienstige woelingen in dien tijd stellig niet vreemd zijn geweest.

Uit heel het land dromden de nieuwsgierigen samen om het zonderlinge gedrag der kinderen van nabij te aanschouwen, zoodat de overheid met gestrengheid tegen deze bezoekers moest optreden. Men liet de kinderen, die door de ziekte waren aangetast, in het St. Paulus-Klooster onderbrengen, waar zij ongeveer twee jaar zijn verpleegd.

Men slaakte een zucht van verlichting, toen deze zonderlinge ziekte, die zijn weerga in de geschiedenis stellig niet heeft, was geweken.